Άργος Τύπου
Από το 1911

Εταιρεία Διαχείρισης
Αποκομμάτων Τύπου

Πηγή:ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ
Ημερομηνία:12/12/2004
Σελίδα:6

«Αλλοις υπηρετών αναλίσκομαι»

Το καλύτερο μνημόσυνο για τον Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη

Γράφει ο Γιώργος Κορδομενίδης
entefktirio@translatio.gr

Εμμανουήλ
Χ. Κάσδαγλης

Σκαλαθύρματα

[Επίμετρο: Διονύσης Καψάλης]
Αθήνα, Μορφωτικό Ιδρυμα Εθνικής Τραπέζης 2004,
206 σελ.

Ο Εμμ. Χ. Κάσδαγλης υπήρξε διά βίου τυπικό δείγμα ενός είδους ανθρώπου των γραμμάτων που τείνει σχεδόν να εκλείψει: του λόγιου που, ενώ συγκεντρώνει ευρεία παιδεία και γνώση, ευαισθησία και βαθιά καλλιέργεια, θέτει αυτόν του τον πνευματικό πλούτο στην υπηρεσία όχι του εαυτού του, όπως συνηθίζεται πια, αλλά της Τέχνης — με το ταυ κεφαλαίο.

Συγγραφέας, διακεκριμένος επιμελητής εκδόσεων, φίλος και συνεργάτης πολλών σημαντικών συγγραφέων και καλλιτεχνών, διευθυντής μέχρι το τέλος της ζωής του του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, στη δημιουργία και την καρποφόρα λειτουργία του οποίου πρωτοστάτησε, ο Κάσδαγλης (αδελφός του πεζογράφου Νίκου Κάσδαγλη) άφησε πλούσιο έργο σε όλους τους τομείς με τους οποίους καταπιάστηκε.

Γεννήθηκε στον Πειραιά το 1924. Δύο χρόνια αργότερα, η οικογένεια Κάσδαγλη εγκαταστάθηκε στην Κω, που την εγκατέλειψε το 1933 (όταν οι ιταλικές αρχές της Δωδεκανήσου έκλεισαν τα ελληνικά σχολεία), για να εγκατασταθεί για δύο χρόνια στη Ρόδο κι έπειτα στην Αθήνα. Το 1942 ο Εμμ. Χ. Κάσδαγλης άρχισε να σπουδάζει οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και το 1947 προσελήφθη στην Εθνική Τράπεζα, όπου υπήρξε ο πρώτος προϊστάμενος στην Υπηρεσία Τύπου και εμπνευστής της ιδρύσεως Ιστορικού Αρχείου της Τράπεζας. Στην Εθνική εργάστηκε —τα τελευταία χρόνια ως επικεφαλής των Δημοσίων Σχέσεων— μέχρι το 1982, όταν αποχώρησε για να αφοσιωθεί αποκλειστικά στο MIET. (Η σχέση του με την τράπεζα διακόπηκε την περίοδο της δικτατορίας, όταν απολύθηκε, για να επανέλθει με τη μεταπολίτευση.) Πέθανε στην Αθήνα τον Μάρτιο 1998.

Παράλληλα με την κύρια επαγγελματική του δραστηριότητα, ασχολήθηκε με την επιμέλεια εκδόσεων (των πολυάριθμων τίτλων που εξέδωσε το MIET και επιπλέον, μεταξύ άλλων, των Απάντων Καζαντζάκη και Καρυωτάκη, έργων Σολωμού, Σεφέρη, Ελύτη, Πρεβελάκη, Θεοτοκά), με τις γραφικές τέχνες, τη λογοτεχνία, τις βιβλιογραφικές και ιστορικές εργασίες, την έκδοση περιοδικών και τη διοργάνωση εκθέσεων.

Παρότι ο ίδιος δεν διεκδίκησε ποτέ τον τίτλο του λογοτέχνη, ως λογοτέχνη τον αντιμετώπιζαν όσοι είχαν το προνόμιο να τον συναναστρέφονται και να τον γνωρίζουν. Παρότι ήταν αφοσιωμένος, ταγμένος για την ακρίβεια, στη φροντίδα του καλλιτεχνικού έργου άλλων, επέτρεψε ευτυχώς στον εαυτό του μια μικρή ανάσα για να εκδώσει το 1975 μια ποιητική συλλογή με τον (χαρακτηριστικό) τίτλο *Εμβόλιμα*· αλλά και τρία ακόμη βιβλία: τις μονογραφίες *Το αγλαότεχνο τυπογραφείο των αδελφών Ταρουσόπουλου* και *Γιάννης Κεφαλληνός, ο χαράκτης* (δύο τόμοι), καθώς και έναν τόμο με αναμνήσεις από τα παιδικά του χρόνια στην Κω: *Ιστορίες πριν από το σεισμό*, που βγήκε λίγο μετά τον θάνατό του.

Τα *Σκαλαθύρματα*, που μόλις κυκλοφόρησαν από το Μορφωτικό Ιδρυμα Εθνικής Τραπέζης σε έναν κομψό και υποδειγματικά επιμελημένο τόμο (όπως ακριβώς θα τον ήθελε ο τελειοθήρας επιμελητής εκδόσεων Κάσδαγλης, πετυχαίνουν έναν δύσκολο και διπλό στόχο: αφενός, αποδίδουν τον οφειλόμενο φόρο τιμής στον θεμελιωτή του Ιδρύματος· αφετέρου, οριοθετούν τον ζωτικό χώρο μέσα στον οποίο ζούσε και δρούσε ο Κάσδαγλης, στα κατάλοιπα του οποίου βρέθηκαν άλλωστε τόσο ο τίτλος όσο και το διάγραμμα των περιεχομένων αυτού του —δεύτερου μεταθανάτιου, τελικά— βιβλίου του.

Οι πέντε ενότητες στις οποίες κατανέμονται τα κείμενα του βιβλίου (τυπογραφία, λογοτεχνία, φωτογραφία, χαρακτική, ζωγραφική) *δεν ονομάζουν απλώς τα "ενδιαφέροντα" του Κάσδαγλη· οριζουν συνάμα τον γεωμετρικό τόπο προς τον οποίο συγκλίνουν οι επιμέρους γνώσεις και δεξιότητες του λόγιου επιμελητή, σχηματίζοντας εντέλει τον συμπαγή πυρήνα της ευαισθησίας, της παιδείας και της διανοητικής του περιέργειας* — επισημαίνει στο μεστό Επίμετρό του ο Διονύσης Καψάλης, διάδοχος του Κάσδαγλη στη διεύθυνση του MIET.

Μολονότι τα *Σκαλαθύρματα* αναφέρονται στα παλιά τυπογραφεία της Αθήνας ή στον ρόλο του επιμελητή εκδόσεων (ειδικότητα καινούρια και προς ώρας υποτιμημένη στην ελληνική βιομηχανία βιβλίου), σε μια γραμματοσειρά που χάραξε ο Κεφαλληνός ή στη σχέση του Φώτη Κόντογλου με την τυπογραφία, σε περιστατικά από τη ζωή του Σικελιανού ή σε κείμενα του Καζαντζάκη και του Πρεβελάκη, στις απεικονίσεις του Ζαχαρία Παπαντωνίου και στον φωτογράφο Σεφέρη, στον άγνωστο (στο ευρύ κοινό) Κύπριο χαράκτη Τηλέμαχο Κάνθο, στον αδικημένο ζωγράφο της γενιάς του '30 Διαμαντή Διαμαντόπουλο και στο "Διαπλασόπουλο" που άκουγε στο όνομα Γιάννης Τσαρούχης, μολονότι λοιπόν και εδώ το έργο και τον βίο άλλων φωτίζουν τα κείμενά του, μέσα από αυτά ο Κάσδαγλης σκαρώνει μια λοξή, μια αφανή αυτοβιογραφία, που ο Καψάλης τη μετρά *διαυγέστερη, με καθαρότερο περίγραμμα και πιο γεμάτη· με περισσότερες λεπτομέρειες, περισσότερο χρώμα, περισσότερα φώτα και περισσότερες σκιές.*

Αξιώθηκα να γνωρίσω τον Κάσδαγλη, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70, να συνεργαστώ επαγγελματικά μαζί του (το 1989 αλλά και αργότερα), να τηρώ αραιή αλληλογραφία και επικοινωνία, όπως είχα την τιμή να φιλοξενήσω στο περιοδικό *Εντευκτήριο* το κείμενό του για τον Τσαρούχη, με το οποίο κλείνει ο τόμος των *Σκαλαθυρμάτων*, ένα είδος επιτύμβιου που ο ίδιος ο Κάσδαγλης φιλοτέχνησε για τον εαυτό του και που ο διάδοχός του στο MIET φρόντισε με υποδειγματική και αξιοζήλευτη σχολαστικότητα, σαν κι αυτήν που πάντα χαρακτήριζε τον Κάσδαγλη. Ο Καψάλης, με τη σεμνότητά του, κλείνει το Επίμετρό του γράφοντας: *Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε αν το βιβλίο που παραδίδουμε είναι ακριβώς το βιβλίο που θα έφτιαχνε ο Εμμανουήλ Κάσδαγλης· μας παρηγορεί η σκέψη ότι δεν απέχει πολύ, είτε στη μορφή είτε στο περιεχόμενό του. Οπωσδήποτε κοινή σε όλους όσοι δουλέψαμε για το βιβλίο αυτό ήταν η πεποίθηση ότι προσφέρουμε στον σημερινό φιλαναγνώστη στοιχεία μιας πνευματικής διαθήκης που ήδη αποδεικνύεται τιμαλφής, όχι χάρη στην παλαιότητά της αλλά, απεναντίας, χάρη στην επικαιρότητά της.*